

plaats leren studenten dat de complexe realiteit van de dagelijkse praktijk kan leiden tot irrationeel voorschrijfsgedrag.

De evaluatie van de cursus laat zien dat de vaardigheid van medisch studenten op korte termijn verbeterde, maar dat de studenten moeite hadden het geleerde toe te passen bij soortgelijke problemen die niet waren besproken. Datzelfde geldt voor het middellange-termijneffect. In de bespreking wordt vastgesteld dat de cursus de *competence* en niet de *performance* verbeterde.

Het uitgangspunt voor toekomstige onderwijskundige interventies, zowel voor scholing als voor nascholing, moet volgens De Vries zijn: (toekomstige) dokters te leren hoe zij op doordachte wijze geneesmiddelen kunnen kiezen, in plaats van hun te vertellen wat zij moeten kiezen. Een conclusie waar iedereen het mee eens kan zijn; de vraag is echter of een dergelijke cursus, die enigszins naïef overkomt, deze bijdrage kan leveren. Het resultaat van het onderzoek over deze cursus stemt niet tot tevredenheid en geeft geen steun aan de conclusie.

Ron Pieters

Prevention in general practice

2nd ed. Fowler G, Gray M, Anderson P, eds. Oxford, etc.: Oxford University Press, 1993; 299 bladzijden, prijs NLG 48,-. ISBN 0-192-62158-0.

Dit boek is de tweede druk van 'Preventive medicine in general practice', dat tien jaar geleden verscheen. Dertien auteurs geven in negentien hoofdstukken een overzicht van de stand van zaken op het gebied van preventie.

In de eerste zes hoofdstukken worden algemene onderwerpen besproken, zoals gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, sociale en economische invloeden op gezondheid, de middelen die er zijn om preventie te bedrijven, de data die van belang zijn voor preventieve activiteiten en modellen voor gedragsverandering. Hoofdstuk 7 handelt over de theoretische achtergronden van *time management* en *management of changes*. In hoofdstuk 8 worden de voor- en nadelen van screeningprogramma's voor volwassenen besproken. Daarna volgen de hoofdstukken over roken, voeding, alcoholgebruik, stress, lichaamsbeweging en hypertensie. De laatste hoofdstukken gaan over preventie van cardiovasculaire aandoeningen, kanker, infectieziekten en seksueel overdraagbare aandoeningen; het slothoofdstuk gaat over preventie van psychische stoornissen. 'The

new UK general practice contract' is als appendix opgenomen.

In het boek wordt ook ruime aandacht besteed aan de organisatie van preventieve activiteiten. Tevens wordt duidelijk gemaakt dat preventie geen kwestie is van alleen maar screeningsprogramma's, maar dat de te behalen winst vooral schuilt in de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. Het is een helder en overzichtelijk boek met veel schema's en korte samenvattingen. Veel van het gebodene is direct vertaalbaar naar de Nederlandse situatie. De huisartsgeneeskunde in Nederland zou een dergelijk boek niet misstaan.

Jan de Haan

Vasospasm and female sex hormones

Dissertatie. Bartelink ML. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1992; 143 bladzijden, geen handelsuitgave. ISBN 90-9005-580-0.

Dit onderzoek is gebaseerd op de veronderstelling dat het feit dat migraine en het syndroom van Raynaud vaker voorkomen bij vrouwen dan bij mannen, wijst op een rol van vrouwelijke hormonen bij het ontstaan van vaat spasmen.

De begrippen migraine en syndroom van Raynaud worden nader gedefinieerd om een patiëntenpopulatie voor verder onderzoek te kunnen samenstellen. Vervolgens worden methoden waarmee men de geneigdheid om met vaat spasmen te reageren zou kunnen meten, getest en op reproduceerbaarheid getoetst. Hierop wordt zorgvuldig en uitvoerig ingegaan; voetangels en klemmen worden aangegeven en zo goed mogelijk vermeden. Dan komt het onderzoek, zorgvuldig en gedetailleerd weergegeven. De resultaten worden eerlijk genoteerd en intelligent becommentarieerd. Dat de onderzochte stelling geen directe bevestiging heeft gekregen, is spijtig, maar doet niets af aan de waarde van dit onderzoek. De beschreven meetmethoden bleken niet geschikt om het effect van eenmalige toediening van vrouwelijk hormoon op de capillaire doorstroming aan te tonen. De veronderstelde samenhang is blijkbaar complexer dan werd vermoed.

Een gedegen werkstuk, aanbevolen voor speciaal geïnteresseerden en voor diegenen die zelf onderzoek willen gaan doen.

W.W. Oosterhuis

Protocol Premenstruele Klachten Anoniem. Utrecht: Centrum voor Vrouwengezondheidszorg Aletta (Maliesingel 46, 3581 BM Utrecht, telefoon 030-332.304), 1993; prijs NLG 11,90 (korte versie) of NLG 27,70 (uitgebreide versie, voorzien van wetenschappelijke verantwoording en voorbeeld klachtendagboek). Te bestellen door overmaking van het bedrag op gironummer 3806.700 van VGC Aletta te Utrecht.

Griep/De griep prik Folder, 4 bladzijden.

Verstopping? Folder, 4 bladzijden.

Koorts bij kinderen Folder, 4 bladzijden.

Prijs NLG 21,- per 50 stuks, exclusief porto. Te bestellen bij: Stichting O&O, Postbus 1555, 3500 BN Utrecht; telefoon 030-332.113.

Kinderorthopedie Diepstrate AFM, Van Linde B, Swierstra BA. Utrecht: Bunge, 1993; 111 bladzijden, prijs NLG 54,50. ISBN 90-6348-426-7.

Readings on diarrhoea Student manual. Anonymous. Geneva: WHO, 1992; vii + 147 pagina's, prijs USD 18,-. ISBN 92-4-15444-9. Te bestellen bij: INOR-Publikaties, Postbus 14, 7240 BA Lochem.

Huisarts en depressie Van den Hoofdakker, Albersnagel FA, Van Tilburg W. Assen: Van Gorcum, 1993; VIII + 100 bladzijden, prijs NLG 30,-. ISBN 90-232-2673-9.

Longziekten Sluiter HJ, Demedts M, Dijkman JH, Hilvering C. Assen: Van Gorcum, 1993; XII + 872 bladzijden, prijs NLG 175,-. ISBN 90-232-2670-4.

Urine-incontinentie bij vrouwen Starmans K, Van Ryen M. Brochure, 80 bladzijden. ISBN 90-72225-20-1.

Diabetes mellitus type II Wouderlood JE, Van Ryen M. Brochure, 80 bladzijden. ISBN 90-72225-19-8.

Beide brochures zijn te bestellen door overmaking van NLG 10,25 op rekening 69.93.64.779 (CEBU, gironummer van de bank: 75651) van de Landelijke Vereniging Gezondheidscentra (LVG), Utrecht, onder vermelding van respectievelijk 'Incontinentie' of 'Diabetes'.

Een kwart eeuw stomazorg in Nederland en wat daaraan voorafging Cazemier-Kleij MGM. Breukelen: Nederlandse Stomavereniging 'Harry Bacon', 1993; 191 bladzijden, prijs NLG 17,50. ISBN 90-73103-05-3. Te bestellen bij de uitgever; telefoon 03462-62286.